

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.ДРАГОМАНОВА**

КОНОВАЛЕНКО ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

УДК: 378:050(477):17.024.4(100)(85“19”-13“20”)

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В УКРАЇНСЬКІЙ
ПЕРІОДИЧНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРЕСІ
(1985 - 2013 рр.)**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

КИЇВ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник -

доктор педагогічних наук, професор
ДЕМ'ЯНЕНКО Наталія Миколаївна,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова,
завідувач кафедри педагогіки
і психології вищої школи.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
РУСНАК Іван Степанович,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна
академія, професор кафедри педагогіки та
психології;

кандидат педагогічних наук, старший
науковий співробітник
ТКАЧЕНКО Лідія Іванівна,
Президія Національної академії
педагогічних наук України, завідувач
сектору науково-аналітичної обробки і
поширення інформації відділу наукових і
керівних кадрів та міжнародних наукових
зв'язків.

Захист відбудеться 09 червня 2016 року о 14.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова за адресою: 01601, Україна, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова за адресою: 01601, Україна, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 6 травня 2016 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В.Д.Сиротюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Постіндустріальне суспільство глобалізується, відбувається інтернаціоналізація систем освіти, формування світової освітньої мережі. Відгуком на ці процеси стала модернізація національних освітніх систем. В Україні вона поглиблюється з середини 1980-х рр., а із здобуттям незалежності, від початку 1990-х рр., умотивовується національною ідеєю в узгодженні з державною політикою світової інтеграції (Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст., 2002; Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр.; Закон України «Про вищу освіту», 2014). При цьому центральною фігурою освітніх трансформацій завжди був і залишається вчитель, а рівень його професійної підготовки – умовою перетворення освітніх процесів у XXI столітті. Відповідно входження України в європейський освітній простір, утвердження у світовому співтоваристві викликає необхідність розроблення інноваційних програм підготовки вчителя, а прагнення їхнього узгодження із зарубіжними напрацюваннями загострює в умовах інформаційної революції інтерес до можливостей фахової періодики. Сучасна українська періодична педагогічна преса виступає вагомим джерелом узагальнення і пропагування міжнародних зразків підготовки педагога, його самовдосконалення з урахуванням конструктивних світових надбань.

Для розроблення проблеми принциповими є положення і рекомендації, висвітлені у працях українських дослідників. Зокрема, шляхи оновлення педагогічної освіти розкрито у працях А.Алексюка, В.Андрущенко, А.Бойко, В.Бондаря, Л.Вовк, Н.Дем'яненко, В.Кременя, В.Лугового, О.Мороза, І.Руснака, О.Сухомлинської.

До аналізу освітніх інновацій у країнах світу в досліджуваний період удавалися Ф.Андрушкевич, Т.Антонюк, Л.Барановська, М.Барановський, Т.Богочик, Н.Гайкалова, В.Журавський, М.Згуровський, О.Іванов, С.Калашнікова, О.Романовський, М.Семенов, Ж.Таланова.

Теоретичні й методичні засади педагогічної освіти за рубежом розкрили у своїх працях Т.Кошманова, О.Локшина, Л.Пуховська, А.Сбруєва та ін. Тенденції, особливості, зміст професійної підготовки фахівців у зарубіжних країнах досліджували Н.Абашкіна, А.Бордакова, Г.Воронка, О.Глузман, Т.Десятов, А.Каплун, Л.Лук'янова, О.Огієнко, А.Парінов, С.Романова, Л.Сапун. Складові формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя у досвіді країн Євросоюзу і США аналізували Я.Колибаб'юк, Н.Лизунова, Р.Роман та ін. Форми і методи педагогічної освіти зарубіжжя досліджували Л.Боярська, Б.Омеляненко, Д.Рапопорт, Н.Рослик, В.Чорний та ін.

Окрему групу в цьому ряду становлять публікації представників української наукової школи журналістики: В.Бугрима, В.Іванова, А.Мамалиги, О.Мелещенка, В.Миронченка, А.Москаленка, В.Олійника, Г.Онкович, А.Онковича, О.Пономаріва, Г.Почепцова, А.Пугач, В.Різуна, М.Тимошика, Л.Ткаченко, О.Чекмишева, А.Чічаньовського, В.Шкляра. Вони

розгорнули дискурс специфіки формування інформаційного простору, комунікаційних навичок, розкрили технологічні моделі збирання, обробки і поширення фахової інформації.

Результати аналізу наукової літератури дозволили виявити, що поза полем зору дослідників усе ще перебувають загальнотеоретичні проблеми ролі педагогічної періодики, педагогічної комунікації і оновлення фахової інформації як чинників організації підготовки вчителя в контексті євроінтеграційних процесів. Не дослідженими залишаються історичні зміни освітньої парадигми, яку загалом спричиняють інформаційно-комунікативні технології. Потребує глибокого вивчення питання формування здатності майбутнього вчителя самостійно навчатися способом неформальної й інформальної освіти, базуючись на чисельній українській фаховій періодиці та новітніх носіях інформації. Усе зазначене зумовило вибір теми дослідження: **«Зарубіжний досвід підготовки вчителя в українській періодичній педагогічній пресі (1985-2013 рр.)»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано згідно з темою науково-дослідної роботи кафедри педагогіки і психології вищої школи Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова «Контекстно-професійна підготовка викладача вищого навчального закладу» (протокол від 18 вересня 2013 р. № 1).

Тему дисертації затверджено вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (протокол від 28 лютого 2013 р. № 9) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень в галузі педагогіки і психології в Україні (протокол від 23 квітня 2013 р. № 4).

Мета дослідження полягає в аналізі зарубіжного досвіду підготовки вчителя в українській періодичній педагогічній пресі 1985-2013 рр., виявленні особливостей і тенденцій його висвітлення в контексті світових інтеграційних процесів.

Завдання дослідження:

- проаналізувати стан розроблення проблеми в науковій літературі, визначити основні напрями дослідження;
- структурувати загальний джерельний масив української періодичної педагогічної преси 1985-2013 рр. з акцентуванням на світовому досвіді підготовки вчителя;
- обґрунтувати періодизацію процесу висвітлення зарубіжного досвіду підготовки вчительських кадрів в українській педагогічній пресі у досліджуваних хронологічних межах;
- виявити особливості й тенденції розкриття зарубіжних практик підготовки вчителя українськими періодичними педагогічними виданнями 1985-2013 рр. відповідно до виділених історичних етапів;
- з'ясувати роль педагогічної періодики України у поширенні та впровадженні інноваційного зарубіжного досвіду підготовки вчителя в контексті сучасних процесів інтернаціоналізації освіти.

Об'єкт дослідження – українська періодична педагогічна преса 1985-2013 рр.

Предмет дослідження – зарубіжний досвід підготовки вчителя на сторінках української педагогічної періодики 1985-2013 рр.

Джерельна база дослідження. Українські періодичні педагогічні видання: газети «Освіта» (1985-2013) (до 1990 р - «Радянська освіта»), «Освіта України» (1997-2013), «Педагогічна газета» (1993-2013); журнали: «Рідна школа» (1985-2013) (до 1991 р. - «Радянська школа»), «Початкова школа» (1985-2013), «Дошкільне виховання» (1985-2013), «Аудиторія» (200-2013), «Вища освіта України» (2001-2013), «Вища школа» (2001-2013), «Директор школи, ліцею, гімназії» (1995-2013), «Дошкільна освіта» (2000-2013), «Країна знань» (2002-2013), «Методичні діалоги» (2003-2013), «Освіта і управління» (1997-2013), «Палітра педагога» (2003-2013), «Педагогіка і психологія» (1993-2013), «Педагогічна думка» (1994-2013), «Післядипломна освіта в Україні» (2000-2013), «Початкова освіта», «Педагогіка толерантності» (1998-2013), «Управління освітою» (1997-2013), «Шкільний світ» (1993-2013), «Школа» (2006-2013), «Шлях освіти» (1997-2013) та ін. Загальна кількість віднайдених і систематизованих масових педагогічних видань – 256, з яких детально проаналізовано 26.

Періодичні й продовжувані збірники наукових праць (за напрямом «Педагогіка», «Педагогічні науки») національних класичних, педагогічних університетів та академічних установ (відстежено 192 назви, відібрано для дослідження 15); часописи обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти: «Нива знань» (м. Дніпропетровськ), «Обрії» (м. Івано-Франківськ), «Методичний вісник» (м. Кіровоград), «Інформаційний вісник з питань освіти» (м. Миколаїв), «Освіта Полтавщини», «ПостМетодика» (м. Полтава), «Новий колегіум», «Педагогічна майстерня», «Учитель» (м. Харків) та ін.

Матеріали Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України, м. Київ): фонд 166 – Міністерство освіти УРСР, 1985-1991 рр.; Архіву преси Книжкової палати України.

Закони України («Про освіту», 1991; «Про інформацію», 1992; «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», 1992; «Про міжнародні договори України», 1994; «Про вищу освіту», 2014), Національна рамка кваліфікацій (2011), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. (2012) та ін.

Міжнародна документальна база: Велика хартія університетів (Болонья, 1988); Конвенція про визнання кваліфікацій вищої освіти в європейському регіоні (Лісабон, 1997); Сорбонська спільна декларація про узгодження системи вищої освіти в Європі (Париж, 1998); Конвенція вищих навчальних закладів Європи «Формування європейського простору вищої освіти» (Саламанка, 2001); «Зона європейської вищої освіти» (Болонья, 1999); «Болонський процес 2020 – Європейський простір вищої освіти в наступному десятилітті» (Левен, 2009), Декларація про відкриття Європейського простору вищої освіти (Будапешт - Відень, 2010) та ін.

Фонди Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського, Державної науково-педагогічної бібліотеки НАПН України імені В.О.Сухомлинського, Наукової бібліотеки НПУ імені М.П.Драгоманова.

Інтернет-портали (проаналізовано 6 одиниць): «Освіта юа» (<http://osvita.ua/>) (1998-2013), «Острів знань» (<http://www.ostriv.in.ua/>) (2004-2013), «Вища освіта» (<http://vnz.org.ua/>) (2011-2013), «Освіта та...» (<http://www.osvitata.com/>) (2011-2013), «Педагогічна преса» (<http://pedpresa.ua/>) (2011-2013), «Міністерство освіти і науки України» (<http://mon.gov.ua/>) (2012-2013) та ін.

Методи дослідження: загальнонаукові (*аналіз, синтез, порівняння, узагальнення*) – з метою визначення ступеня наукової розробки проблеми, класифікації науково-літературних і архівних джерел, структурування загального масиву української періодичної педагогічної преси 1985-2013 рр. на предмет виявлення та систематизації публікацій з аналізом зарубіжного досвіду підготовки вчителя; історико-педагогічні (*хронологічний, історико-генезисний, ретро-праксиметричний*) – для обґрунтування періодизації розвитку проблеми підготовки вчителя в українській педагогічній періодиці у досліджуваних хронологічних межах, виявлення особливостей висвітлення зарубіжного досвіду підготовки вчителя українськими періодичними педагогічними виданнями відповідно до виділених історичних етапів; *контент-аналіз* – з метою квантифікаційного оброблення досліджуваної педагогічної періодики та визначення тенденцій розвитку підготовки вчителя у світовому освітньому просторі за матеріалами фахових публікацій; *критеріально-комплексний* – з метою з'ясування ролі педагогічної періодики України у поширенні та впровадженні інноваційного зарубіжного досвіду підготовки вчителя в контексті сучасних процесів світової освітньої інтеграції.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження. У дисертації *вперше:*

- структуровано загальний масив української періодичної педагогічної преси 1985-2013 рр. (за сферою розповсюдження, засновництвом, адресністю читацького загалу) з акцентуванням на світових зразках підготовки педагогічних кадрів;

- розроблено періодизацію процесу висвітлення зарубіжного досвіду підготовки вчителів в українській педагогічній періодиці 1985-2013 рр. в єдності трьох етапів: 1985-1991 рр. – підвищення уваги та поступова відмова від тенденційно-упереджених схем аналізу світових практик педагогічної освіти; 1991-2000 рр. – спрямування на конструктивне сприйняття досвіду підготовки педагогічних кадрів у світовому освітньому просторі; 2000-2013 рр. – активне оприлюднення, поглиблений компаративний аналіз і сприяння впровадженню варіативних зарубіжних моделей і технологій педагогічної освіти;

- виявлено особливості й тенденції (кількісно-сутнісні, тематично спрямовані) розкриття зарубіжного досвіду підготовки вчителя українськими

періодичними педагогічними виданнями, відповідно до виділених історичних етапів;

- з'ясовано роль педагогічної преси України (співвідносно з процесуально-організаційним та жанрово-змістовим її розвитком) у поширенні та впровадженні інноваційного зарубіжного досвіду підготовки вчителя в контексті світової освітньої інтеграції;

- до наукового обігу введено поняття: «гібридна навчальна література» (використання у якості підручника друкованих, електронних ЗМІ, Інтернет-ресурсу, інтеграція навчальних, науково-методичних видань);

уточнено наукові підходи:

- щодо переваг отримання оперативної інформації про особливості підготовки вчителя у розвинених країнах світу шляхом інтерв'ю та коментарів українських викладачів-стажерів у закордонних університетах;

- стосовно можливостей виявлення перспектив координування підготовки вчителя єдиними документами на загальноєвропейському і світовому рівні;

подальшого розвитку набули:

- дослідження феномену «комунікативний простір української педагогічної періодики» (обмін інформацією про здобутки і проблеми зарубіжних університетів у справі підготовки вчительських кадрів);

- систематизація та узагальнення наявних у світовій педагогічній практиці комунікативних факторів забезпечення співробітництва і партнерства в ході набуття учительського фаху.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження, систематизований фактологічний масив сприяють розробленню інформаційних стратегій українських педагогічних періодичних видань у висвітленні зарубіжного досвіду підготовки вчителя, вдосконаленню змісту підготовки педагогічних кадрів на бакалаврському і магістерському рівнях.

Матеріали дисертаційного дослідження використано в процесі реалізації освітньо-професійної програми контекстної підготовки магістрів педагогіки вищої школи (ПВШ) – у розробленні змісту навчальних дисциплін, орієнтованих на європейські освітні стандарти: «Освітні інновації у вищому навчальному закладі», «Історія освітньо-виховних систем вищої школи», «Методика викладання та проектування освітнього процесу у вищому навчальному закладі», елективних дисциплін: «Світовий досвід і міжнародні програми з освіти дорослих» (ПВШ, спеціалізація «Андрагогіка»), «Грантова політика та міжнародні проекти і програми розвитку вищої освіти» (ПВШ, спеціалізація «Тьюторство»), авторського спеціалізованого навчального курсу «Зарубіжна педагогічна інноватика і галузеві засоби масової інформації».

Дисертаційні висновки можуть стати основою для подальших фундаментальних досліджень у галузі теорії, історії педагогіки, педагогіки вищої школи, освітньої компаративістики, теорії комунікацій, використовуватися у розробленні змісту педагогічних навчальних дисциплін, підручників, навчальних посібників, освітньо-професійних і освітньо-

наукових програм бакалаврського, магістерського та докторського рівнів підготовки.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (довідка від 12.11.2015 р. № 07-10/2646), Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка (довідка від 30.11. 2015 р. № 4581/01-55/69), Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (довідка від 14.07.2015 р. № 2554/01-27), Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка від 7.07.2015 р. № 367).

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорювалися упродовж 2013-2015 рр. на засіданнях кафедри педагогіки і психології вищої школи Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, їх оприлюднено в ході масових науково-комунікативних заходів: *міжнародного рівня*: III-ої Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених «Дитинство. Освіта. Соціум» (Київ, 2014); Міжнародних Челпанівських психолого-педагогічних читань (Київ, 2014); Міжнародного освітнього конгресу «До еліти через освіту» (Київ, 2014); VIII-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології» (Кіровоград, 2014); V і VI-ої Міжнародних виставок «Сучасні заклади освіти» (Київ, 2014, 2015); VI і VII-го Міжнародних форумів «Інноватика в сучасній освіті» (Київ, 2014, 2015), IV-х Міжнародних Драгомановських читань (Київ, 2015); *всеукраїнського рівня*: III і IV-х Всеукраїнських Морозівських педагогічних читань (Київ, 2014, 2016); Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні історико-педагогічні дослідження в Україні» (Хмельницький, 2015); *університетського рівня*: звітних науково-практичних конференціях викладачів, аспірантів та докторантів НПУ імені М.П.Драгоманова (Київ, 2013, 2014, 2015).

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження відображено в 17 одноосібних наукових публікаціях, з яких 8 статей у наукових фахових виданнях України, 2 – у зарубіжних періодичних виданнях, 7 – у інших наукових часописах.

Структура дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (357 найменувань). Загальний обсяг дисертації становить 270 сторінок, у тому числі основного тексту – 204 сторінки. Робота містить 25 додатків, включаючи програму авторського спеціалізованого навчального курсу «Зарубіжна педагогічна інноватика і галузеві засоби масової інформації», два графіки, дві таблиці, три схеми.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито ступінь розробленості проблеми, методи дослідження, наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, подано відомості про їх апробацію та впровадження.

У першому розділі **«Зарубіжний досвід підготовки вчителя в українській періодичній педагогічній пресі (1985-2013 рр.) як наукова проблема»** здійснено аналіз стану розробки заявленого наукового напрямку, подано відомості про джерельну базу, обґрунтовано методологічні засади дослідження.

Аналіз архівних матеріалів (документи Міністерства народної освіти УРСР, Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР (1985-1991 рр.), Міністерства освіти України, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства освіти і науки України (1991-2013 рр.), освітньо-законодавчої бази, педагогічної преси періоду 1985-2013 рр. дозволив диференціювати періодичні видання з урахуванням соціально-економічного і суспільно-політичного розвитку країни (перебудовний період, проголошення державної незалежності України і становлення національної системи освіти, входження української держави до європейського та світового освітнього простору).

Констатовано, що в зазначений період освіту було піддано цілковитій трансформації (Л.Боярська, Я.Колибаб'юк, Н.Лизунова, Б.Омеляненко, Д.Рапопорт, Р.Роман, Н.Рослик, В.Чорний). Обґрунтовано положення про те, що слугували цьому не лише суспільно-політичні зміни, але й інформаційний вибух, який вимагав від учителя більш ґрунтовної, ніж будь-коли, підготовки до раціонального вибору, перероблення, зберігання й використання знань, кількість яких лавиноподібно наростала (Т.Кошманова, Л.Пуховська, А.Сбруєва та ін.).

Розкрито інтерес учених до методик підготовки вчителя в окремих регіонах світу, конкретних країнах (Євросоюзу – Велика Британія, Німеччина, Франція та ін. і США), а також до авторських зарубіжних інноваційних педагогічних моделей (Н.Абашкіна, А.Бордакова, О.Глузман, Г.Воронка, Т.Десятов, А.Каплун, Л.Лук'янова, О.Огієнко, А.Парінов, С.Романова, Л.Сапун).

Основу джерельної бази дисертації склали безпосередньо фахові друковані ЗМІ, Інтернет-ресурси, електронні педагогічні часописи, освітянські сайти. З'ясовано, що вони є складовими єдиного інформаційного простору України. Проблемно-тематичний підхід до аналізу джерельної бази сприяв виділенню в окремий блок досліджуваної проблематики періодичних і продовжуваних видань педагогічних, класичних університетів, інститутів післядипломної педагогічної освіти.

У цілому фахові періодичні видання класифіковано (з акцентуванням на світовому досвіді підготовки вчителя): 1) за сферою розповсюдження (всеукраїнські видання і регіональні часописи. Перші («Освіта» (1985-2013) (до 1990 р - «Радянська освіта»), «Освіта України» (1997-2013), «Педагогічна газета»; журнали: «Рідна школа» (1985-2013) (до 1991 р. - «Радянська школа»), «Початкова школа» (1985-2013), «Дошкільне виховання» (1985-2013), «Вища освіта України» (2001-2013), «Вища школа» (2001-2013), «Директор школи, ліцею, гімназії» (1995-2013), «Педагогіка і психологія. Вісник Національної академії педагогічних наук України» (1993-2013),

«Післядипломна освіта в Україні» (2000-2013), «Професійно-технічна освіта» (1997-2013), «Управління освітою» (1997-2013), «Шлях освіти» (1997-2013) та ін.) поширювали інформацію про зарубіжний досвід підготовки вчителя, акцентуючи увагу здебільшого на розвитку гуманістичної педагогіки, ідей вільного виховання, конкурентоспроможності майбутнього вчителя, критичному мисленні, системах оцінювання знань і навиків, педагогічних технологіях. Другі («ПостМетодика», «Освіта Полтавщини» (м. Полтава), «Методичний вісник» (м. Кіровоград), «Нива знань» (м. Дніпропетровськ), «Обрії» (м. Івано-Франківськ), «Інформаційний вісник з питань освіти» (м. Миколаїв), «Учитель», «Педагогічна майстерня», «Новий колегіум» (м. Харків), збірники наукових праць (за напрямками) національних класичних, педагогічних університетів) зосереджували увагу на специфіці окремих авторських інновацій, реформаторських освітянських процесах регіонального рівня, альтернативах упровадження інновацій); 2) щодо засновництва, виділено державні, комунальні та незалежні видання. Встановлено їх поділ на громадські й приватні педагогічні друковані ЗМІ; 3) за адресністю читацького загалу (масові педагогічні видання; академічні та університетські наукові часописи в галузі педагогіки).

Використання найтипівіших видань з кожної із встановлених медіагруп дозволило дослідити їх вплив на інформування про зарубіжний досвід підготовки вчителя у відповідності до змін соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації в Україні 1985-2013 рр.

У другому розділі **«Підготовка вчителя в досвіді зарубіжних педагогічних навчальних закладів на сторінках української педагогічної періодичної преси (1985-2013 рр.)»** представлено методіку, сформульовано гіпотезу дослідження, обґрунтовано хронологічні рамки і періодизацію, розкрито тенденції і особливості висвітлення зарубіжного досвіду підготовки вчителя в українській фаховій періодиці відповідно до виділених історичних етапів.

Дослідження здійснювалося упродовж 2011-2016 рр. і за розробленою програмою та методикою охопило чотири періоди: 2011-2013 рр. – науково-пошуковий; 2013-2014 рр. – програмно-методичний; 2014-2015 рр. – системно-інтеграційний; 2015-2016 рр. – результативно-впроваджувальний.

Відповідно до висунутої наукової гіпотези, якісному прискоренню інтеграції вищої педагогічної школи України у світовий освітній простір, модернізації підготовки вчителя за єдиними освітніми стандартами, сприятиме: 1) узагальнення і висвітлення зарубіжного досвіду підготовки педагогічних кадрів у фаховій українській періодичній педагогічній пресі; 2) залучення науково-педагогічної громадськості до обговорення, розроблення і презентації на сторінках українських друкованих фахових видань інноваційних проектів підготовки вчителя (з урахуванням світових практик); 3) експрес-оприлюднення та неупереджений аналіз міжнародного досвіду підготовки вчителя електронними ЗМІ, Інтернет-виданнями; 4) спрямування української педагогічної періодици на впровадження конструктивних зарубіжних зразків підготовки вчителя в освітньо-науковий процес педвишів.

Щодо обраних хронологічних рамок дослідження, нижня межа – 1985 рік – обґрунтована початком етапу перебудови та гласності (постанова від 23 квітня 1985 р. щодо «прискорення соціально-економічного розвитку країни»), а отже, розкриття зарубіжного досвіду підготовки педагогічних кадрів у ЗМІ на засадах плюралізму («Радянська школа», «Освіта» та ін.); верхня – 2013 рік – позначена утвердженням у педагогічній спільноті друкованого органу Асоціації ректорів педагогічних університетів Європи – журналу «Європейські педагогічні студії», що зумовило узгодження інформації про спільноєвропейські напрями підготовки вчителя. Відповідно розроблено періодизацію висвітлення зарубіжного досвіду підготовки вчителя в українській педагогічній пресі 1985-2013 рр. в єдності трьох етапів: 1985-1991 рр.; 1991-2000 рр.; 2000-2013 рр.

З'ясовано, що педагогічна періодика у 1985-1991 рр. вдавалась, по-перше, до поширення нових або збільшення кількості існуючих рубрик, де висвітлюється зарубіжний педагогічний досвід. Встановлено, що українські педагогічні періодичні часописи за загальної орієнтації на позитивні приклади у зображенні системи підготовки майбутнього вчителя у країнах соціалістичної співдружності під впливом атмосфери гласності та ідей плюралізму вдаються і до певних критичних тенденцій. Зокрема, відзначають перевантаження навчальних програм ідеологічними дисциплінами та ідеологічне підґрунтя педагогічних курсів. Публікації за авторством Г.Дмитрієва, О.Шаповалова, А.Алексюка, І.Тараненко сприяють уведенню до наукового обігу новаторських форм оцінювання якості освіти, містять компаративний аналіз підготовки педагогічних кадрів, знайомлять з інноваційними формами і методами підготовки вчителя («школи професійного розвитку», «рефлекторне викладання», «кооперативне навчання», «мікровикладання» тощо). Серед особливостей і тенденцій розкриття зарубіжного досвіду підготовки вчителя у публікаціях 1985-1991 рр. виділено: кількісно-сутнісні (фіксований перелік державних педагогічних періодичних видань (журнали «Радянська школа», «Початкова школа», «Дошкільне виховання», газета «Радянська освіта») з одночасним збільшенням рубрик щодо узагальнення світового досвіду педагогічної освіти; тематично спрямовані (протиставлення досвіду підготовки вчителів у соціалістичних (неузгодженість тенденцій ідеологізації і модернізації змісту педагогічного процесу, базування на принципах єдності теорії і практики, навчання і виховання, вивчення і впровадження передового педагогічного досвіду), розвинених капіталістичних країнах (диференціація, індивідуалізація навчання, формування критичного мислення, тестові методики перевірки якості знань, професіограма діяльності вчителя, вивчення основ дослідницької роботи, післядипломна педагогічна освіта) та країнах, що розвиваються (відсутність єдиної концепції, планів та програм підготовки вчительських кадрів, періодичне зміщення акцентів на теоретичну чи практичну підготовку).

У 1991-2000 рр. засвідчено кількісне збільшення найменувань періодичних видань (місцевий, регіональний, всеукраїнський рівні), появу

педагогічних часописів, заснованих на приватній формі власності. Доведено, що масив педагогічної періодики 90-х рр. ХХ ст. найбільше насичений публікаціями з аналізом зарубіжного досвіду підготовки вчителя. Наголос здійснено на вивченні матеріалів як видань зі стажем — газети «Освіта» і журналу «Рідна школа», так і нових часописів «Педагогіка і психологія. Вісник академії педагогічних наук України», «Педагогіка толерантності», та ін. Усі вони оприлюднювали концепції демократизації освіти в Україні, що засвідчили нові вимоги до використання світового досвіду підготовки вчителя. Об'єктом особливої уваги журналу «Рідна школа» став досвід підготовки вчителя у Сполучених Штатах Америки (Л.Булай, І.Тараненко, Р.Роман та ін.), «Пропозиції освітнього Фонду Карнегі». Аналіз публікацій більшості нових часописів щодо реформування освіти у Великобританії, Німеччині, Франції (Н.Абашкіна, Г.Єгоров, Н.Лавріченко, А.Парінов, Л.Пуховська, О.Тесленко та ін.) засвідчив, що нові академічні часописи в 90-х рр. ХХ ст. розкривали ідеї поширення багаторівневої вищої освіти, урізноманітнення шляхів і можливостей отримання вчительської професії (дипломні учительські проекти, університетська освіта, школоцентровані програми підготовки вчителя, програми «Teach First»). До кількісно-сутнісних особливостей і тенденцій цього етапу віднесено: збільшення найменувань періодичних педагогічних видань; регіоналізацію періодичної педагогічної преси із підтримкою постійних рубрик з узагальненням зарубіжного досвіду педагогічної освіти. Виділені тематично спрямовані тенденції засвідчили у періодиці інноваційних зарубіжних педагогічних технологій підготовки вчителя («симуляції», «лабораторія проблем учителя» та ін.), масове поширення авторських зарубіжних педагогічних методик (М.Монтессорі, Р.Штайнер, Г.Еббінгауз та ін.), оприлюднення досвіду українських навчальних закладів з упровадження персоніфікованих зарубіжних педагогічних напрацювань та надання можливості отримувати відповідну додаткову педагогічну підготовку на їхній базі.

З'ясовано можливості входження українських наукових періодичних педагогічних видань до наукометричних баз ISI, Scopus та COPERNICUS і їх оцінки на коефіцієнт впливовості (імпаکت-фактор журналу або індекс цитувань).

Особливу увагу акцентовано на аналізі у ЗМІ проекту Європейської Комісії «Налаштування освітніх структур в Європі» (діє з 2000 р.). З'ясовано, його спрямування на створення умов переходу від процесуальної до результативної (компетентнісної) парадигми вищої освіти, інтегрованої підготовки вчителя: «учителі як професіонали», «учителі як дослідники», «учителі як актори», «учителі як ті, хто ухвалює рішення» тощо.

Загалом у публікаціях цього часу наголошується на необхідності узгодження вітчизняних педагогічних процесів із міжнародною практикою (А.Василіук, К.Корсак, Т.Кошманова Н.Лавриченко, О.Локшина, А.Сбруєва та ін.). Засвідчено факт, що номенклатура і поширюваність електронних ЗМІ на початку ХХІ ст. випереджує педагогічні періодичні часописи на паперових носіях. У цьому контексті проаналізовано Всеукраїнські освітні

Інтернет-портали, ресурси, проекти: «Міністерство освіти і науки України» (<http://mon.gov.ua/>), «Вища освіта» (<http://vnz.org.ua/>), «Освіта та...» (<http://www.osvitata.com/>), «Освіта юа» (<http://osvita.ua/>), «Острів знань» (<http://www.ostriv.in.ua/>), «Національний інформаційний центр академічної мобільності ENIC Ukraine» (<http://www.enic.in.ua/index.php/ua/>), «Педагогічна преса» (<http://pedpresa.ua/>) та ін.

Досліджено зміст відкритих онлайн-курсів, виявлено їх журнальну форму, де кожен випуск-заняття завжди у вільному доступі. Зазначене зумовило обґрунтування та уведення до наукового обігу поняття: «гібридна навчальна література». Кількісно-сутнісні тенденції проявились у створенні міжнародних педагогічних часописів, засновниками яких стали вітчизняні педагогічні університети, розширенні мережі електронних видань, практикуванні спеціальних (тематичних) випусків зі збільшенням матеріалів із зарубіжної педагогічної інноватики. Тематично спрямовані тенденції – відобразилася у переважанні публікації матеріалів наукових засідань з проблем створення Національної рамки кваліфікацій, розроблення проекту Закону України «Про вищу освіту» на основі ідей інтернаціоналізації та світової інтеграції, серійних тематичних круглих столів (спільних з вищими навчальними закладами та науково-дослідними установами). Перспективи визнано за періодикою на новітніх носіях, гібридною навчальною літературою і гібридними ЗМІ, які можуть витіснити у конкурентному протистоянні педагогічні видання на паперових носіях. Разом із тим доведено, що саме друковані газети і журнали, новаторськи підходячи до змісту і форми подання фахової інформації, забезпечили у досліджуваній період розвиток і трансформацію педагогічного медіапростору.

У третьому розділі **«Значення педагогічної періодики в упровадженні зарубіжного досвіду підготовки вчителя в умовах світової освітньої інтеграції»** розкрито методику організації і зміст спільних масштабних медіапроектів педагогічних ЗМІ з педагогічними університетами та науково-дослідними структурами як імплементацію зарубіжного досвіду підготовки вчителя в контексті процесів світової освітньої інтеграції.

Проаналізовано науковий проект «Болонський процес в дії», 2004-2005 рр. (за матеріалами круглого столу Інституту вищої освіти НАПН України і редакції тижневика «Освіта»). Узагальнення результатів змісту публікацій проекту дозволило виявити ряд поширених пресою актуальних заходів щодо входження вищої педагогічної школи України в європейське освітнє співтовариство. У ході проекту виявлено дискусійні питання розвитку педагогічного бакалаврату і магістратури, кредитно-модульної системи організації навчального процесу, рейтингових методів оцінювання якості знань студентів та ін. Встановлено, що наслідком процесів європейської інтеграції педагогічної освіти України стало заснування в Україні міжнародних педагогічних часописів. Зокрема, «Європейські педагогічні студії» (European pedagogical studies), який виходить під егідою Асоціації педагогічних університетів Європи із загальноєвропейською сферою поширення та кількамовним розміщенням статей. Інститутом вищої освіти

НАПН України через сторінки української періодики (журнали «Вища школа», «Вища освіта України», газета «Освіта») у цей період також було імplementовано не лише в науковий обіг, але й у практику підготовки вчителя засоби медіаосвіти та пресодидактики.

Широко висвітлюваний друкованими та електронними педагогічними ЗМІ зарубіжний досвід підготовки вчителя на початок другого десятиріччя XXI ст. було систематизовано у створенні Національної рамки кваліфікацій. На основі аналізу публікацій «Круглого столу» («Освіта», 2010-2013) надбанням педагогічної громадськості України стала європейська структура кваліфікацій. Аналіз статей «Круглого столу» довів присутній вплив медіадискусії на розв'язання глибоких проблем, пов'язаних із законотворенням щодо педагогічної галузі, збалансованістю підготовки вчителів різних спеціальностей, процесами стандартизації освіти, адаптації педагогічних університетів до світових інтеграційних процесів.

Серія інтегрованих круглих столів (тижневик «Освіта» - Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова) була проведена в рамках Міжнародних освітніх виставок (К., 2013-2015) з акцентуванням на зарубіжному досвіді автономізації, децентралізації педагогічної освіти, розвитку педагогічної магістратури, інноваційних освітніх технологій, зокрема, тьюторства та ін. Матеріали в готовому до впровадження вигляді широко оприлюднювалися тижневиком.

Традиційними щодо врахування зарубіжного досвіду підготовки вчителя стали спеціалізовані випуски журналу «Рідна школа», здійснювані спільно з Харківським національним педагогічним університетом імені Г.С.Сковороди, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини та ін.

Констатовано, що результати дослідження дають можливість обґрунтувати уведення галузевої періодики (як друкованих, так і електронних ЗМІ) до розряду джерел актуальної літератури та можливість її використання у якості навчальних посібників. Максимальна орієнтація на нові педагогічні методики, що з'являються в країнах-лідерах міжнародних освітніх рейтингів; забезпечення конкурентоспроможності майбутнього вчителя на ринку праці, завдяки володінню прогресивними педагогічними технологіями; переорієнтація на реалізацію освітніх програм, випробуваних у передових країнах; врахування індивідуальних особливостей студента, його володіння іноземними мовами є умовами насичення освітнього процесу новою фаховою інформацією, розроблення структурово гнучких навчальних планів і програм, набуття студентами умінь використовувати та створювати самостійно медіа-ресурс, онлайн-курси, онлайн-бібліотеки.

На основі здійсненого дослідження розроблено авторський інноваційний спеціалізований навчальний курс «Зарубіжна педагогічна інноватика і галузеві засоби масової інформації» та надано методичні рекомендації щодо його впровадження. Метою є надання майбутньому вчителю умінь використання мобільних інформаційних платформ і

створення власного медіапродукту. Програма розрахована на 3 кредити (90 год., з яких лекційних – 20 год., семінарських – 30 год., самостійної роботи – 40 год.). У якості навчальних посібників вводяться провідні освітянські ЗМІ (друковані та електронні). Спецкурс сприяє вільній орієнтації студента в отриманих за допомогою педагогічної періодики зарубіжних освітніх технологіях («школа професійного розвитку», «рефлекторне викладання», «кооперативне навчання», «конструктивістські методи», «педагогічні ситуації», «мікровикладання», «реферативне викладання», «симуляції», «критичне мислення», «директивна педагогіка», «школа акселератив» та ін.).

Висновки

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення і практичне вирішення питання виявлення особливостей і тенденцій розкриття зарубіжного досвіду підготовки вчителя в українській педагогічній періодичній пресі 1985-2013 рр., з'ясовано роль фахової періодики у його поширенні та впровадженні в умовах світової інтеграції національної вищої педагогічної школи.

1. Встановлено, що на 2013 р. в Україні налічувалося: 1) 256 масових періодичних педагогічних часописів (від 6 найменувань - у 1985 р. до різкого кількісного збільшення із 1992 р.); 2) 192 періодичних і продовжуваних університетських та академічних видання з педагогічного напрямку. Переважна більшість мала рубрики, які презентували зарубіжний освітній простір. Проблеми підготовки вчителя (зміст, форми, методи, формування педагогічної майстерності та ін.) у досвіді окремих зарубіжних країн на сторінках української періодичної педагогічної преси піднімало досить широке коло науковців: Н.Абашкіна, А.Василюк, Т.Дев'ятов, К.Корсак, Т.Кошманова, Н.Лавриченко, О.Локшина, Л.Пуховська, А.Сбруєва, Г.Степенко, І.Тараненко, О.Тесленко та ін. Дослідження змісту публікацій засвідчило необхідність системного підходу до розкриття зарубіжного досвіду підготовки вчителя в українській педагогічній періодиці, зумовило постановку дослідницьких напрямів. Серед них: структурування загального джерельного масиву української періодичної педагогічної преси 1985-2013 рр. з урахуванням відповідних піднятих проблемі рубрик; виявлення особливостей і тенденцій розкриття педагогічними ЗМІ зарубіжного досвіду підготовки вчителя; з'ясування ролі педагогічної преси України у поширенні та впровадженні інноваційного зарубіжного досвіду підготовки вчительських кадрів у контексті сучасних процесів світової освітньої інтеграції.

2. Загальний джерельний масив української періодичної педагогічної преси 1985-2013 рр. структуровано: *за сферою розповсюдження* – всеукраїнські; регіональні видання; *засновництвом* (державні, комунальні, незалежні; громадські, приватні); *адресністю читацького загалу* (масові, академічні, університетські). Використання найтипівіших видань з кожної встановленої медіагрупи дозволило дослідити їх вплив на інформування про зарубіжний досвід підготовки вчителя у відповідності до соціально-економічних, суспільно-політичних змін в Україні 1985-2013 рр., процесів євро- та світової інтеграції.

Серед основних критеріїв відбору дослідницьких матеріалів: рівень заглиблення у зарубіжні педагогічні новації, кваліфікація авторів, авторитетність редколегій, запровадження інтерактивних методик представлення фактажу, проведення масових медіаакцій (круглих столів, медіакурсів тощо), визначення коефіцієнту впливовості видання.

3. Обґрунтовано періодизацію процесу висвітлення підготовки вчителя в українській педагогічній пресі у досліджуваних хронологічних межах в єдності трьох етапів: 1985-1991 рр. – підвищення уваги та поступова відмова від тенденційно-упереджених схем аналізу світового досвіду педагогічної освіти; 1991-2000 рр. – спрямування на конструктивне сприйняття програм підготовки педагогічних кадрів у світовому освітньому просторі; 2000-2013 рр. – активне оприлюднення, поглиблений компаративний аналіз і сприяння впровадженню варіативних зарубіжних моделей і технологій педагогічної освіти.

4. Виявлено особливості й тенденції висвітлення зарубіжного досвіду підготовки вчителя українськими періодичними педагогічними виданнями відповідно до виділених історичних етапів: *1985-1991 рр.* – *кількісно-сутнісні*: фіксований перелік державних педагогічних періодичних видань з одночасним збільшенням рубрик щодо узагальнення світової педагогічної теорії і практики, неузгодженість тенденцій ідеологізації і модернізації, політичне забарвлення публікацій, практика «читання між рядками»; *тематично спрямовані*: виокремлення та переважно протиставлення досвіду підготовки вчителів у соціалістичних (базування на принципах єдності теорії і практики, навчання і виховання, фундаменталізація педагогічних дисциплін, підвищена увага до методик профільних предметів, розгалужена і тривала педагогічна практика, вивчення і впровадження передового педагогічного досвіду), розвинених капіталістичних країнах (диференціація, індивідуалізація навчання, формування критичного мислення, тестові методики перевірки якості знань, компетентнісний підхід, професіограма діяльності вчителя, вивчення освітньої інноватики, основ дослідницької діяльності) та країнах, що розвиваються (відсутність єдиної концепції, планів та програм підготовки вчительських кадрів, періодичне зміщення акцентів на теоретичну чи практичну їх складові, наявність інституту моніторів); *1991-2000 рр.* – *кількісно-сутнісні*: збільшення найменувань періодичних педагогічних видань за рахунок розширення засновницької бази із підтриманням постійних рубрик щодо узагальнення зарубіжного педагогічного досвіду; *тематично спрямовані*: аналіз зарубіжних педагогічних технологій («рефлексивного викладання», «симуляцій», «лабораторії проблем учителя» та ін.), оприлюднення досвіду українських навчальних закладів з упровадження зарубіжних персоніфікованих педагогічних напрацювань (М.Монтессорі, Р.Штайнер, Г.Еббінгауз) та пропагування можливості отримання відповідної додаткової педагогічної підготовки на їхній базі; *2000-2013 рр.* – *кількісно-сутнісні*: поява міжнародних педагогічних часописів із засновництвом вітчизняними педагогічними університетами, розширення мережі електронних видань,

використання Інтернет-ресурсу. Зростання кількості з одночасним зменшенням тиражів періодичних педагогічних видань, практикування спеціальних випусків, збільшення матеріалів з узагальнення зарубіжної освітньої інноватики; *тематично спрямовані*: публікація матеріалів наукових засідань освітньо-реформаційного спрямування (Національна рамка кваліфікацій, 2010-2011; проект Закону «Про вищу освіту», 2010-2014 та ін.); проектів модернізації змісту діяльності педагогічних університетів, підготовки вчительських кадрів з урахуванням зарубіжних моделей.

5. З'ясовано роль педагогічної преси України у поширенні та впровадженні інноваційного зарубіжного досвіду підготовки вчителя в контексті сучасних процесів світової освітньої інтеграції. Відповідно відстежено *процесуально-організаційний* та *жанрово-змістовий* розвиток національної педагогічної періодики 1985-2013 рр.: 1) переважання оглядових статей з оприлюдненням зарубіжного досвіду підготовки вчителя в окремих країнах (1985-1991 рр.); 2) зростання кількості фахових статей як результату компаративних наукових досліджень з аналізом та узагальненням світової практики підготовки вчительських кадрів (1991-2000 рр.); 3) превалювання наукових статей, спрямованих на впровадження світового досвіду підготовки вчителя в практику вітчизняних вищих педагогічних навчальних закладів (співвідношення освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра і магістра та термінів підготовки вчителя, єдність освітнього і наукового простору університету, кредитно-модульна система організації навчального процесу, модульно-рейтингове оцінювання якості знань, інноваційні технології підготовки вчительських кадрів, післядипломна педагогічна освіта, академічна мобільність, участь у міжнародних програмах і проектах – Еразмус, Еразмус+, Темпус та ін.) (2000-2013 рр.).

На основі здійсненого дослідження розроблено і впроваджено авторський спеціалізований навчальний курс «Зарубіжна педагогічна інноватика і галузеві засоби масової інформації». У підтримку поширення спецкурсу у вищій педагогічній школі України на відеохостингу YouTube започатковано інформаційний канал кафедри педагогіки і психології вищої школи Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова <https://www.youtube.com/channel/UCT9Lqbhxi5fLxHqjtc5o6oA>.

6. Виведено перспективні тенденції розвитку фахової педагогічної періодики: наростання кількості публікацій проблемно-пошукового і експериментального рівня щодо світових освітніх практик; інтегрування українських педагогічних журналів у світовий інформаційний простір (науково-метричні бази даних – ISI, Scopus, COPERNICUS та ін.), Імпакт-фактор періодичного видання; розвиток функцій національної педагогічної періодики від ситуативної (інформативно-професійної) до глобальної – «освіта упродовж життя» (формальна, неформальна, інформальна) та дослідницько-впроваджувальної (у контексті світової освітньої інтеграції); базово-системотворна роль українських педагогічних періодичних видань у конструюванні та введенні до наукового обігу поняття: «гібридна навчальна література»; розвиток нової моделі педагогічних ЗМІ з пріоритетом Інтернет-

ресурсу («Міністерство освіти і науки України» (<http://mon.gov.ua/>), «Вища освіта» (<http://vnz.org.ua/>), «Освіта юа» (<http://osvita.ua/>), «Педагогічна преса» (<http://pedpresa.ua/>) та ін.).

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів піднятої наукової проблеми. Зокрема, перспективним уважаємо аналіз зарубіжної періодики з узагальнення досвіду підготовки вчителя; розкриття в друкованих та електронних засобах масової інформації проблем неперервної педагогічної освіти та інформальної освіти педагогів.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях

1. Коноваленко Ю.В. Зарубіжний досвід гуманістичної педагогіки на сторінках української педагогічної періодичної преси 1985-2013 рр. / Ю.В.Коноваленко // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. - Вип. 674. Педагогіка і психологія. – С. 36 - 42.
2. Коноваленко Ю.В. Поширення зарубіжного досвіду підготовки вчителя вітчизняною освітянською пресою в роки незалежності України. Аналіз зразків / Ю.В.Коноваленко // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. - Вип. 675. Педагогіка і психологія. – С. 42 - 49.
3. Коноваленко Ю.В. Гласність як стимулятор активного висвітлення українськими педагогічними періодичними часописами зарубіжного досвіду підготовки вчителя в 1985 – 1991 рр. / Ю.В.Коноваленко // Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. - 2014. - № 3 (54) (спецвипуск). – С. 49-60.
4. Коноваленко Ю.В. Інформаційний чинник як каталізатор висвітлення зарубіжного досвіду підготовки вчителя / Ю.В.Коноваленко // Проблеми підготовки сучасного вчителя: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини: у 2 частинах / [Ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань: ФОП Жовтий О.О., 2014. – Випуск 9. – Частина 2. – С. 271 - 288.
5. Коноваленко Ю. Тенденції відходу від політичного і пропагандистського висвітлення зарубіжного педагогічного досвіду в українській педагогічній періодиці перебудовного періоду / Ю. Коноваленко // Педагогічні науки: Збірник наукових праць. – Полтава, 2014. – Вип. 61-62. – С. 241 - 246.
6. Коноваленко Ю.В. Протиріччя і позитиви висвітлення українськими педагогічними періодичним часописами досвіду підготовки вчителя у країнах соціалістичної співдружності в період гласності / Ю.В.Коноваленко // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2014. - Вип. 700. Педагогіка і психологія. – С. 86 - 96.
7. Коноваленко Ю.В. Розширення педагогічного медіапростору структурами масової комунікації як альтернативна відповідь освітянської галузі на виклики часу в другому десятилітті ХХІ століття / Ю.В.Коноваленко //

Педагогіка і психологія. Вісник Національної академії педагогічних наук України. – 2015. - № 3. - С. 37 - 43.

8. Коноваленко Ю.В. Журнал «ПостМетодика» як джерело зарубіжного досвіду підготовки вчителя в першому десятиріччі незалежності України / Ю.В.Коноваленко // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. – Вип. 758. Педагогіка і психологія. - С. 74 - 85.

Статті у зарубіжних наукових виданнях

9. Konovalenko Yurii. Propagandistic and Political Approaches Overcoming in Representing Foreign Experience of Future Teachers' Training in Ukrainian Educational Magazines during the So-Called Time of "Pluralism and Transparency" (1985-1991) / Yurii Konovalenko // IntellectualArchive. – 2015. – Volume 4. – Num. 4 (July). - Series "Education & Pedagogy". – Toronto : ShinyWordCorp., 2015. – P. 113 – 122.
10. Konovalenko Yurii. Ukrainian educational as the optimal method of distribution of professional information (1990s of the 20th century) / Yurii Konovalenko // Pedagogika Przeszkolna i Wczesnoszkolna. – Варшава, 2015. - Vol. 3. - № 2 (6). - P. 103 – 112.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

11. Коноваленко Ю.В. Світовий досвід підготовки вчителя в українських педагогічних часописах 1985-1991 рр. / Ю.В.Коноваленко // Історико-педагогічні студії: Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. - 2014. - Вип. 8. – С. 163 - 171.
12. Коноваленко Ю.В. Роль педагогічної періодики у поширенні зарубіжного досвіду підготовки майбутнього вчителя / Ю.В.Коноваленко // Вісник Інституту розвитку дитини Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова / Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених «Дитинство. Освіта. Соціум», Київ, 20 лютого 2014 р. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. – С. 184 - 186.
13. Коноваленко Ю.В. Статусні трансформації педагогічної періодики в перебудовний період 1985 - 1991 рр. / Ю.В.Коноваленко // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психологічні читання». - Вип. 31. - Додаток 4, том 1(9). – К.: Гнозис, 2014. – С. 324 - 332.
14. Коноваленко Ю.В. Висвітлення зарубіжного досвіду професійної підготовки вчителя в українській педагогічній пресі / Ю.В.Коноваленко // Наукові записки: Збірник праць молодих учених та аспірантів Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. – Хмельницький, 2015. - Вип. 3. - С. 40 - 47.
15. Коноваленко Ю.В. Гібридна навчальна література як культурологічна проблема / Ю.В.Коноваленко // Культурологічний альманах. Ціннісні

- зміни молоді і сучасні форми культуротворчості. - Вінниця: «Нілан-ЛТД», 2015. – Вип. № 1. - С. 94 - 98.
16. Коноваленко Ю.В. Внутрішня педагогічна практика у трансформації сучасних концептуальних підходів / Ю.В.Коноваленко // Історико-педагогічні студії: Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. – 2016. – Вип. 9 - 10. – С. 71 - 75.
17. Коноваленко Ю.В. Edutainment і його значення в новій системі освіти / Ю.В.Коноваленко // Культурологічний альманах. Інноваційні технології в культурній галузі. - Вінниця: «ФОР Корзун Д.Ю.», 2016. - Вип. № 2. – С. 217 - 222.

Анотації

Коноваленко Ю.В. Зарубіжний досвід підготовки вчителя в українській періодичній педагогічній пресі (1985-2013 рр.). – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2016.

У дисертаційному дослідженні структуровано загальний масив української періодичної педагогічної преси 1985-2013 рр. (за сферою розповсюдження, засновництвом, адресністю читацького загалу) з акцентуванням на світових зразках підготовки вчителя. Розроблено періодизацію висвітлення зарубіжного досвіду підготовки вчителів в українській педагогічній пресі означеного хронологічного періоду в єдності трьох етапів: 1985-1991 рр.; 1991-2000 рр.; 2000-2013 рр. Відповідно до кожного з них обґрунтовано особливості й тенденції розкриття зарубіжних практик підготовки вчителя (кількісно-сутнісні, тематично спрямовані) українськими друкованими періодичними педагогічними виданнями та електронними ЗМІ. З'ясовано роль педагогічної преси України (відповідно до її процесуально-організаційного та жанрово-змістового розвитку) в поширенні інноваційного зарубіжного досвіду педагогічної освіти у контексті світової освітньої інтеграції. До наукового обігу введено поняття «гібридна навчальна література».

За матеріалами дослідження розроблено і впроваджено авторський спеціалізований навчальний курс «Зарубіжна педагогічна інноватика і галузеві засоби масової інформації». У підтримку поширення спецкурсу у вищій педагогічній школі України на відеохостингу YouTube започатковано інформаційний канал кафедри педагогіки і психології вищої школи Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова <https://www.youtube.com/channel/UCT9Lqbhxi5fLxHqjtc5o6oA>.

Ключові слова: періодична педагогічна преса України, підготовка вчителя, зарубіжний досвід, медіапростір, засоби масової інформації, Інтернет-ресурс.

Коноваленко Ю.В. Зарубежный опыт подготовки учителя в украинской периодической педагогической прессе (1985-2013 гг.). – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – общая педагогика и история педагогики. - Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова. – Киев, 2016.

В диссертационном исследовании структурирован общий массив украинской педагогической периодики 1985-2013 гг. (в зависимости от сферы распространения, учреждения, адресности читательской аудитории) с акцентированием на мировой практике подготовки учителя. Разработана периодизация освещения зарубежного опыта подготовки учителя в украинской педагогической периодической печати обозначенного хронологического периода в единстве трех этапов: 1985-1991 гг.; 1991-2000 гг.; 2000-2013 гг. Относительно каждого из них выделены количественно-сущностные, тематически ориентированные особенности и тенденции публикации материалов с анализом зарубежных практик подготовки учителя печатными периодическими педагогическими изданиями и электронными СМИ. Выяснена роль педагогической прессы Украины (с учетом ее процессуально-организационного и жанрово-содержательного развития) в распространении зарубежного опыта педагогического образования в условиях интернационализации и мировой интеграции. В научный оборот введено понятие «гибридная учебная литература».

На основе исследованных материалов разработан и внедрен в практику высшей педагогической школы специализированный учебный курс «Зарубежная педагогическая инноватика и отраслевые средства массовой информации». В поддержку спецкурса на видеохостинге YouTube открыт информационный канал кафедры педагогики и психологии высшей школы Национального педагогического университета имени М.П.Драгоманова <https://www.youtube.com/channel/UCT9Lqbhxi5fLxHqjtc5o6oA>.

Ключевые слова: педагогическая периодическая пресса Украины, подготовка учителя, зарубежный опыт, медиапространство, средства массовой информации, Интернет-ресурс.

Konovalenko Y.V. Foreign experience training teachers in teaching Ukrainian periodical press (1985-2013 years). – Manuscript.

Thesis for the degree of candidate of pedagogical sciences, specialty 13.00.01 – General pedagogy and History of pedagogy. - National Pedagogical Dragomanov University. - Kyiv, 2016.

This thesis contains a structured array of Ukrainian periodical pedagogical press dated 1985 – 2013 (by distribution sphere, constituency, readers targeting) with emphasis on world standards in teacher training. Author developed a periodization of foreign experience in teacher training coverage in Ukrainian pedagogical press dated 1985 – 2013 in the unity of three stages: 1985 – 1991 – focus and transformation of tendency-biased analysis schemes of world practices

in teacher education; 1991 – 2000 – direction towards constructive perception of teacher training experience in global educational space; 2000 – 2013 – active divulgation, in-depth comparative analysis and promoting variative foreign models and technologies of pedagogical education. According to the selected historical stages, author highlighted peculiarities and trends in divulgation of foreign practices in teacher training by Ukrainian printed periodical educational and electronic media (websites, portals, online courses). 1985 – 1991 – *quantitative and essential*: fixed list of state pedagogical periodicals while increasing columns on generalization of world pedagogical theory and practice, *content-focused*: isolating and mostly opposing the content of teacher training in socialist, advanced capitalist countries and developing countries. 1991 – 2000 – *quantitative and essential*: increase in periodical educational titles of publications by expanding constituents base; decentralization, regionalization of periodic pedagogical press while maintaining the "Foreign Experience" column; *thematically-focused*: continuity of pedagogical education, alternative to traditional methods of vocational and pedagogical training of teacher innovative foreign technologies - "reflective teaching", "simulation", "laboratory of teacher problems", mass distribution of certain foreign author's pedagogical methods etc... 2000 – 2013 – *quantitative and essential*: emergence of international pedagogical journals, founded by national pedagogical universities, expansion of the network of electronic informative publications, destabilization of runs of pedagogical periodicals, practice of special (thematic) issues with generalization of foreign educational innovations; *thematically-focused: materials* of projects of the National Qualifications Framework, the Law of Ukraine "On Higher Education" and others, taking into account foreign models of training teaching staff (world experience of university autonomy, academic freedom, research university, unity of educational and scientific process, ratio of the content and duration of training teachers in educational qualification levels of Bachelor and Master and so on). The role of pedagogical press of Ukraine (according to the organizational and procedural and genre and semantic development) in the dissemination of innovative foreign experience in teacher training in the context of the global educational integration was studied.

Based on research materials, author's specialized training course "Foreign Pedagogical Innovation and Trade Media" was developed and implemented. In promotion of the special teaching course in higher pedagogical school of Ukraine, and informative channel of the Department of Pedagogy and Psychology of Higher School of the National Pedagogical Dragomanov University was launched on YouTube video hosting <https://www.youtube.com/channel/UCT9Lqbhxi5fLxHqjtc5o6oA>.

Keywords: periodical pedagogical press of Ukraine, teacher training, foreign experience, media space, media, Internet resource.